

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MESLEK KURULUŞLARI İLE DİĞER MESLEKİ ÖRGÜTLENMELERE İLİŞKİN TESPİTLER

I- KAMU KURUMU NİTELİĞİNDEKİ MESLEK KURULUŞLARI VE DİĞER MESLEK ÖRGÜTLERİNE İLİŞKİN AYRINTILI TESPİTLERİ İÇEREN EK Lİ BİLGİ NOTU HAKKINDA AÇIKLAMALAR

Kuruluş kanunlarıyla “kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu” veya “kamu kurumu niteliğindeki meslek üst kuruluşu” statüsüyle kurularak Anayasa’nın 135 inci maddesi kapsamına alınan 18 kuruluş bulunmaktadır. Bu kuruluşlar temel olarak iki tip örgütten meydana gelmektedir. Birinci grubu, merkezi düzeyde “birlik” veya “konfederasyon” olarak, yerel düzeyde ise “oda”, “borsa”, “baro”, “birlik” veya “alt birlik” şeklinde teşkilatlandırılan kuruluşlar oluşturmaktadır. İkinci grup ise merkezi düzeyde “birlik” olarak kurulan ve ayrıca yerel düzeyde “oda” şeklinde bağlı kuruluşları bulunmayan meslek kuruluşlarından oluşmaktadır.

Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları aşağıda gösterilmiştir:

1. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile ticaret ve sanayi odaları, ticaret odaları, sanayi odaları, deniz ticaret odaları ve ticaret borsaları,
2. Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu ile esnaf ve sanatkar odaları (karma veya ihtisas odaları), esnaf ve sanatkar odaları birlikleri, esnaf ve sanatkar federasyonları,
3. Türkiye Ziraat Odaları Birliği ile ziraat odaları,
4. Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği ile mimar ve mühendis odaları ile Şehir Plancıları Odası,
5. Türk Tabipleri Birliği ile tabip odaları,
6. Türk Diş Hekimleri Birliği ile diş hekimleri odaları,
7. Türk Veteriner Hekimleri Birliği ile veteriner hekim odaları,
8. Türk Eczacıları Birliği ile eczacı odaları,
9. Türkiye Barolar Birliği ile barolar,
10. Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği ile serbest muhasebeci mali müşavir odaları ve yeminli mali müşavir odaları,
11. Türkiye Noterler Birliği ile noter odaları,
12. Türkiye Bankalar Birliği,
13. Türkiye Katılım Bankaları Birliği,

14. Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği,
15. Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği,
16. Türkiye Seyahat Acentaları Birliği,
17. Türkiye Değerleme Uzmanları Birliği,
18. Türkiye Tohumcular Birliği ve tohumculuk sektöründeki alt birlikler.

Meslek üst kuruluşları ve bunların yerel düzeydeki meslek kuruluşlarının toplam sayısı 4.800'ü aşmaktadır. Ayrıca her bir kuruluşun kendi mevzuatı çerçevesinde oluşturduğu bağlı kuruluş ve birimleri bulunmaktadır.

Diğer yandan, "kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu" statüsü tanınmayan, dolayısıyla Anayasanın 135 inci maddesi kapsamına girmeyen meslek örgütleri de bulunmaktadır. "Diğer mesleki örgütlenmeler" başlığı altında tasnif edilen meslek örgütleri; özel kanunlara istinaden kurulup farklı statülerde bulunan ve literatürde kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına "benzer kuruluşlar" olarak nitelendirilen meslek örgütleri ile "dernek", "vakıf", "sendika", "kooperatif" statüsüyle kurulup genel hükümler çerçevesinde etkinlik gösteren meslek örgütlerinden meydana gelmektedir.

Anayasanın 135 inci maddesi kapsamına girmeyen ve kuruluş amaçları, hukuki nitelikleri, statüleri, yapıları, işlevleri ve diğer bazı yönler bakımından kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından farklılaşan "diğer mesleki örgütlenmeleri";

- İhracatçı Birlikleri ve Türkiye İhracatçılar Meclisi,
 - Fikir ve Sanat Eserleri Sahipleri Meslek Birlikleri ve Federasyonları,
 - Tarım Sektöründe Kurulan Birlik ve Kooperatifler ile Bunların Üst Kuruluşları,
 - Tarımsal Üretici Birlikleri ve Üst Kuruluşları
 - Esnaf ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri ve Üst Kuruluşları
 - Tarımsal Amaçlı Kooperatifler ve Üst Kuruluşları
 - Tarım Kredi Kooperatifleri ve Üst Kuruluşları
 - Tarım Satış Kooperatifleri ve Üst Kuruluşları
 - Hayvan Islahı Kanununa Göre Kurulan Yetiştirici Birlikleri ve Üst Kuruluşları
 - Ürün Konseyleri
 - Sulama Birlikleri
 - Gümrük Müşavirleri Dernekleri,
 - Dernekler Kanununa göre kurulan mesleki dernekler,
 - Kooperatifler,
 - Sendikalar,
 - Vakıf statüsüyle kurulan meslek örgütleri
- şeklinde gruplandırmak mümkündür.